

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Septima. An idem possit agere in se ipsum actione univocâ? Ubi & de
Antiperistasi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

Probatur secunda pars: Si agens

univocum posset agere in sibi simile, posset effectus excedere in perfectione causam, sed hoc est contra Scotum, qui in 4. d. 12. q. 3. infra I. ait: tunc effectus posset dividi in duo, scilicet in illud, in quo aequatur cause & in illud, in quo excedit causam, primum dicatur A. secundum B. ille effectus secundum A. precise esset effectus adequatus cause suae, quia simpliciter perfectum ens, sicut causa sua, ergo B. vel erit a seipso, vel a nullo; quia ab A. ut ab aliqua causa non potest esse, nam ultra effectum adequatum cause non potest esse simul aliquid perfectius ab ipsa: ergo simile non potest agere in simile; probatur sequela, quia si calidum ut duo posset agere in sibi simile, videlicet in aliud calidum ut duo, illud intendendo, cum illud calidum ut duo posset producere calorem ut duo, posset hunc alteri calido ut duo superaddere, & ita producere calidum ut quatuor, & cum calidum ut quatuor sit pariter activum & majoris activitatis, quam calidum ut duo, posset in illud reagere alios quatuor gradus caloris producendo, & ita illud calidum ut duo intenderetur ut sex, & iterum illud calidum ut sex, posset intendere calidum ut quatuor, superaddendo illos sex gradus, & sic jam esset intentio ut decem & sic in infinitum. Et haec est ratio a priori, quare agens aequivocum possit agere in sibi simile secundum gradum & non univocum; quia forma secundum quam agens aequivocum agit, est simpliciter perfectior qualibet forma producta per illam, quare nunquam perfectio effectus impedit, quin effectum, quem virtute & potentia continet, producere possit, unde si advenit effectum productum ut duo, alium similem superaddere potest; in agente vero univoco hoc non contingit, quod cum habeat eandem formam cum effectum, si in passio inveniat effectum a se producibilem, ab actione impeditur propter aequalem resistantiam, & quia non esset ratio, cur unum esset agens & alterum patiens, cum tamen secundum Aristotelem agens majoris virtutis esse debeat, quam patiens, ut paulo post dicam.

Dices: Si potest agere agens aequivocum in sibi simile secundum gradum; ergo & univocum: Probatur Consequentia; quia in tantum agens univocum non potest agere in sibi simile, ne effectus excedat suam causam in perfectione, sed hoc etiam currit de agente aequivoco: ergo. Probatur minor: quia effectus non attenditur precise penes entitatem cause, sed in ordine ad virtutem activam, ergo. Respondeo negando consequentiam cum minoris probatione, cujus probationis Antecedens distinguo: excessus in actione aequivoca non attenditur penes entitatem cause, sed penes virtutem propriam, ut praesentem a quocunque subiecto: concedo, in ordine ad tale vel tale subiectum, prout evenit in agente univoco ob imperfectionem formae, quae determinata est ad agendum solum in tali, vel

E. Amandi Hermann Physica.

tali gradu constituto: nego Antecedens & Consequentiam.

Adversarii in contrarium multas con-

gerunt experientias, ut quod duae phialae vitreae aequales ad invicem collisae, vel utraque vel una frangatur; duo baculi attriti in simul ignem producant, plures candelae, licet sint similes magis illuminant medium: ergo simile potest agere in simile. Sed Respondeo ad omnes, hic esse ubique actiones aequivocas, fractio enim phialarum fit ab impulsu impresso ob naturalem impenetrabilitatem; ligna etiam non intenduntur actione univoca per calorem, sed aequivoca, per motum attritionis; virtualiter enim in illis continetur calor, qui mediante frictione producitur: Candelae etiam non se intendunt, sed major illuminatio fit, quia sunt plures species illuminantes, unde qualibet propriam diffundit speciem, qui est effectus aequivocus, qui lumen est species lucis.

XII.
Quare duae phialae frangantur duo baculi ignem producant.

Duae candelae magis se intendunt.

Dico 3. *Ista dissimilitudo semper debet esse*

secundum majorem inaequalitatem: id est; semper requiritur major virtus actui, ut superet resistantiam formalem, ne agat in ipsum. Ita Aristoteles I. Gen. t. 88. ubi ait: tunc fieri augmentationem alicujus, quando agens multum superat patiens, mixtionem vero, quando quodammodo aequatur illi, ubi non ait: quando aequatur illi, sed addit, *ly quodammodo*, ut denoret, ad actionem semper requiri proportionem majoris inaequalitatis.

XIII.
Ad agendum requiritur dissimilitudo majoris inaequalitatis.

Probatur ratione: Quia agens age-

re in passum, est introducere in ipsum formam, quam intendit producere sua activitate; passum vero resistere agenti resistantia formali, est impedire ne agens formam contrariam inducat: ergo quamdiu passum resistit, nunquam poterit agens agere, & tunc agens actu agit, quando passum non amplius resistit: ergo resistantia passivi semper debet esse minor activitate agentis.

XIV.

Dices: Aristoteles 4. de Gen. animal.

reddens rationem, cur actio aliquando dissolvatur, ait, quia agens in agendo repatiatur, interdumve contingit, ut agens plus patiatur, quam agat: ergo agens est aliquando debilius, & consequenter non requiritur in agente major activitas, quam sit resistantia formalis. Respondeo disting. I. consequens: si considerentur, prout utraque est potentia activa, vel utraque potentia resistiva formalis: concedo: si considerentur, prout in ratione activi & passivi considerari debent, secundum potentiam activam unius & alterius resistivam: nego unam & alteram consequentiam.

XV.
Explicatur per distinctionem Aristoteles in contrarium adductum.

QUAESTIO VII.

An idem possit agere in seipsum actione univoca? ubi & de Antiperstasi.

Facilis hujus rei videtur solutio quo-

ad primam partem, tum, quia omnes quasi negati-

LIII 2 vam

vam partem tenent, Arefio excepto; tum, quia si agens univocum nequit agere in simile, multo minus in seipsum; nihil enim tam simile alicui, quam ipsummet sibi; unde solum hic dubitatur de actione reflexa: per reflexionem enim videtur eadem qualitas intendi univocè, idem in Antiperistasi conspicitur, quod cum aliqui negent fieri intensionem in reflexione & antiperistasi, asserentes: id solum apparenter fieri & quoad sensum, idè prius examinandum erit, an verè qualitates in reflexione intenduntur, & postea hujus intensionis assignabitur ratio. De Antiperistasi præstabo in hac quæstione, de Reflexione in sequenti.

II.
Describitur
Antiperistasi.

Nota primò: Antiperistasi vocem esse Græcam, Latine significare idem, quod circumobstentiam debilioris contrarii à fortiori, per quam obstentiam contrarium obfidens impedit, ne obfessum ulterius diffundat suam actionem, propter quod vires suas veluti in se colligit, vel aliunde magis intenditur, sic in hyeme aër in cavernis obfessus à frigidiorè aère sit calidior, quam in æstate, idem apparet in aquis putealibus, quæ in æstate frigidiores sunt, cum obfidentur ab aère calidiori.

III.
Describitur
reflexio.

Nota secundò: Reflexionem nihil aliud esse, quam retrocessionem actionis agentis in eadem parte medi, in qua agens actione directâ prius egit, propter adveniens obstaculum intra spheram agentis, patet; quia, si obstaculum esset extra spheram agentis, nihil producere posset, quia virtus agentis esset exhausta. His notatis

IV.
Verè intenditur
qualitas
per antiperistasi.

Dico primò: Tam per Antiperistasi, quam per reflexionem verè qualitates intenduntur. Primam partem habet Philosophus I. Meth. I. Hippocrates lib. I. Aphorismo 15. & complures id suadent experientia: Hoc enim modo hyeme aquæ puteales & fontes sunt calidiores, quasi ad internas partes terræ fugiente labore à frigore, quod eo tempore viget in partibus externis terræ. Æstate verò frigidiores, non solum secundum apperentiam, ut Galenus voluit lib. 3. de Simplicium medicamentorum facultatibus, facultate 3. eò quòd manibus calidis ex calore æstatis tanguntur, sed etiam reipsa, cum quâ manu aliæ aquæ non sentiuntur frigidæ in æstate, eadem frigidæ sentiuntur aquæ puteales. Quod eò etiam ulterius patet, quòd puteos & fontes hyeme fumare & calidum vaporem emittere, non verò æstate videamus. Specus item subterraneæ, quæ æstate frigent, hyeme calent, animalium ventres hyeme calidiores, quam æstate, ut docet Hippocrates loco citato, & Arist. 26. Probl. q. 13. unde & largiori cibo egent hyeme, quem etiam tunc melius digerunt, quam æstate. Antiperistasi, inquit Hippocrates, Frigoris causa est, cur pleniori cibo vescamur hyeme, quam æstate, quia videlicet per obstentiam frigoris ventres

incalescunt, & calor internus stomachi efficiunt fortior ac validior ad majorem cibi copiam digerendam. Eadem de causa, qui Regiones incolunt frigidiores, quales sunt septentrionales largiori cibo indigent, quam qui habitant (versus meridiam) Regiones scilicet calidiores, ut notat etiam Aristoteles 14. Prol. q. 8. Calx aqua superfusâ maximè incalescit, adeò ut si sit excellens superposita sibi ligna accendat. Quidam ignes quò magis aqua asperguntur, eò magis incenduntur, ut testatur Georg. Agricola in fine lib. 2. de mineralibus. Et Fabri ferrarii fornacis ignem aquæ aspergine magis incendunt. Aqua calida vel tepida frigori exposita citius congelatur, quam frigida: Sicut & aqua in grandinem non crescit, nisi obfistete aère tepidiore, quod utrumque notat Aristoteles 1. Met. Summa. 3. cap. 2. Eadem ex causa res calidæ Solis radiis aliquanto temporis spatio expositæ redduntur frigidiores, ut habet Aristoteles Sect. 24. Probl. Sect. 3. & ipsa aqua frigida Soli exposita aliquantulum redduntur frigidior, ut experientia constat, quæ enim nocturno æstatis frigore est infrigidata, si Solis radiis objiciatur, intra certum tempus frigidior evadit. Aurora etiam tam æstate, quam hyeme frigidior esse solet, cum Sol radiis lustrare & tepescere aërem incipit. Eadem de causa in æstate media regio aëris frigidior est, & tunc potissimum aquæ cadentes congelantur, & in grandinem convertuntur; frigus enim creditur in ea parte occasione caloris, qui tunc viget circa terram, & in superiori parte aëris ratione Elementi ignis. Cubiculum denique Soli obversum, si æstate ejus fenestra modicè aperitur, redditur frigidius, quam si omnino clausa esset fenestra, quod non videtur contingere, nisi, quia frigus in aère cubiculi existens magis intenditur, si ab aère calido extra cubiculum existente liberius impugnetur. His igitur & similibus experientis satis compertum videtur augeri qualitates circumstante & obstentate contrario.

Dices: Illas experientias esse solum apparentes, & non veras & reales, sentimque nostrum decipi, aquasque puteales ob majorem densitatem magis sentiri. Sed contra. Credo ipsum replicantem magis decipi, cum sensum habere vix videatur, nam etiam in æstate manus frigida, frigidam aquam tangat, adhuc sentit eam esse frigidior. Deinde de stomacho planè est manifestum ex meliori concoctione, cum tamen plus comedamus in hyeme, & adhuc melior est digestio.

Replicabis: Perfectiorem concoctionem, quæ in æstate fieri nata est, solum contingere non ex minori calore, sed ex majori, ad concoctionem enim temperamenti requiritur: ergo. Respondeo distinguendo: à calore extrinseco: concedo: intrinseco & naturali: nego: nam tunc calor ambiens aperit poros, & spiritus vitales à calore provenientes, & ad concoctionem juvantes faciliter evaporantur, in hyeme

hyeme verò ex frigore ambiente pori restringuntur, neque Spiritus evaporantur, idè etiam major copia caloris naturalis in eo reperitur.

Probatur 2. p. Agens naturale, cuius

virtus non est exhausta, agit quantum potest in passum potens recipere suum effectum; Sed quando intra Sphæram activitatis agentis occurrit obstaculum, non exhauritur totaliter virtus agentis, & ex alia parte invenitur medium potens recipere intensiorem qualitatem; ergo agens agit in medium actione reflexâ, adeoque illud intendit. Confirmatur: Quia experientiâ videmus in reflexione speculi esse perfectius lumen, quam in alia parte aeris. Ergo lumen tunc intenditur.

His habitis, difficultas est, quomodo, & à quo augeantur? Certum est enim productum, vel augmentum unius qualitatis provenire non posse immediate à contrario obfistente. Tum, quia unum contrarium non intendit perficere, sed destruere contrarium, cui obfistit, quod tamen per hanc obfistentiam videtur roborare. Tum, quia unum contrarium in sua virtute non continet aliud. Quomodo ergo efficienter proximè potest illud perficere vel augere?

Prima sententia est, huiusmodi

qualitatum intensiorem fieri per species intentionales, ut verbi gratiâ, aquas puteales ætate frigidiores esse, quia species frigoris emissæ ab aqua ad corpus calidum circumfians ab eo reflectuntur, & regreduntur ad aquam, sicque multiplicatæ intendunt frigus illius. Ita Marsilius hæc tamen sententia videtur aperte falsa, quia fingit species intentionales sine fundamento, & facit Instrumentum alterationis materialis. Deinde: Quia species efficienter producuntur à qualitate objecti, tanquam à causa principali æquivoca, ac proinde in essentia perfectiori: Ergo species retractæ versus objectum non possunt efficienter augere in illo qualitatem, quâ sunt imperfectiores, neque enim effectus imperfectius esse efficiens potest. Denique species sunt alterius rationis quam qualitates quarum sunt species.

Secunda sententia est: Qualita-

tem à contrario circumseptam, atque ita impeditam, ne se diffundat, sese convertere ad seipsam, & qualitatem, quam produxisset extra se, si impedita non fuisset à contrario circumdante, producere in se ipsa, eâque ratione ipsam se augere, ita Pomponat: Sed contra hanc sententiam est primò: Quia ex eo, quod agens cessat agere in aliud, non fit capax actionis in se. Præterea, quia aut in illa qualitate, quæ augetur circumfante contrario, est virtus naturalis ad intendendum se, vel non? Si sic; Ergo semper efficiet in se illam intentionem, etsi à nullo contrario obfideatur, virtus enim naturalis non impedita naturaliter exequitur vim suam absque alia occasione. Si non; Quantumcumque obfistat contrarium, illam efficere non poterit. Neque enim agere sine virtute activa potest. Simile argumentum fieri potest hoc modo: Aut illa major intensio, naturalis est tali qualitati, aut non? Si sic; Semper ab in-

trinseca natura manebit, nec expectabit necessitatem tuendi se à contrario, ut illam faciat. Si præternaturalis; Ab intrinseco provenire ex ipsamet qualitate nequit. Demum: Quia aut illa intensio qualitatis occasione contrarii circumfantis, ab intrinseco acquisita, perseverat ablato contrario, aut non? Si sic; signum est, esse naturalem, ac proinde in illo futuram etiam absque circumobfistentia contrarii, si nullum interveniat impedimentum. Si non; ergo nunquam potuit fieri ab intrinseco, perfectio enim manans ab intrinseco, absque extrinseco agente & corruptente non tollitur.

Tertia sententia est: Causam, cur

in Antiperistasi qualitas augeatur, esse præclusionem transpirationis: Quia circumobfistentia contrarii in calidis impedit transpirationem, seu egressionem partium calidarum, quod fit, ut omnes illæ simul conjunctæ fortius agant. In frigidis verò efficit, ut partes calidæ, si quæ sint, per frigidarum partium unionem depellantur. Ita Hippocrates de natura fœtus, & in Aphorismis supra, ibidemque Galenus & quidam Recentiores. Cui sententiæ etiam non nihil favent Conimbricenses Loco citato a. 4. ubi cum Galeno dicunt præclusionem habituum nonnunquam majorem intensiorem qualitatis efficere. Sed contra hanc sententiam est, quod præclusio transpirationis non fit aliter in re, quam per ipsam circumobfistentiam contrarii, nec est aliud in re, quam ipsa circumobfistentia contrarii, unde adhuc Quæstio superest, quæ sit causa intendens illam qualitatem? Quare aliqui dicunt in antiperistasi non produci novos gradus caloris; Sed hoc est contra sensum & experientiam. Alii verò, partes calidas, quæ alias expirassent, se unire, & fortius agere. Sed contra est quia licet partes qualitatis magis unite fortius agant, non tamen possunt producere qualitatem se perfectiorem, ac proinde neque intendere se, cum intensio non fiat, nisi per productionem gradus perfectioris. Deinde: Necessè est, ut hæc sententia concedat non solum qualitatem similem agere in similem, sed etiam idem in seipsum secundum eandem formalem qualitatem. Denique hæc sententia coincidit ferè cum præcedente, unde & iisdem argumentis confutatur.

Ultima, & probabilior sententia est:

Illud qualitatis augmentum fieri, vel ab agente extrinseco, quod per antiperistasin ibi retinetur, alioqui effluxurum: Vel ab intrinseco, recedente per occasionem antiperistasis contrarii corruptente. Notandum tamen, qualitates, quæ per antiperistasin producuntur in subiecto, aut esse connaturales proprietates ejus subiecti, aut præternaturales, vel repugnantes naturæ illius, vel saltè non intrinsecè proprietates illius. Quo posito

Dico secundo: Quando qualitas, quæ

augetur in antiperistasi, connaturalis proprietati est subiecti, intensio illius fit ab ipsa forma substantiali illius subiecti recedente per occasionem antiperistasis contrarii, cujus presentia diminuebatur connaturalis status & intensio illius qualitatis in illo subiecto; Quando

X.
Tertia dicit fieri per præclusionem transpirationis.

XI.
Ultima sententia probabilior.

XII.
Explicatur modus intensiōnis qualitatum per antiperistasi.

Quando verò qualitas illa est præter, vel contra naturam subiecti, vel saltem non est intrinseca proprietatis illius, intensio illius fit ab agente extrinseco, quod occasione circumobstantiæ contrarii ibi detinetur, alioquin effluxurum.

Probatur autem hæc Conclusio primo, ex confutatione aliarum sententiarum. Deinde: Quia per eam congruenter principiis Philosophicis explicantur experientiae, quæ circa hanc rem occurrunt, quod mox patebit de singulis initio adductis.

XIII.

Redditur ratio quare aqua fontana sint frigidiores in æstate, & calidiores in hyeme.

Aquæ puteales & fontanæ,

æstate frigidiores sunt, & hyeme calidiores, quia exhalationes subtiles & calidæ virtute Solis, aliarumque influentiarum Cælestium ex terra æstatis Tempore ab aëre generatæ; Hyemis Tempore pulsæ ab aëre frigido sese recipiunt in partes internas, & poros, atque cavernas terræ, ibidemque à contrario frigore, quod tum viget, obsidentur, ne erumpant; Ibi autem constitutæ calefaciunt aerem subterraneum, unde consequenter aquæ circumdatæ ab aëre calido magis incalescunt. Vel etiam ipsæ exhalationes, dum ascendere conantur, aquæ, quæ sunt subtiliores, miscentur, eaque ratione frigiditatem ipsius temperant. At verò in æstate quando superficies terræ, & aer circa ipsam incalescit, illæ exhalationes subtiles, & calidæ ascendunt & foras erumpunt, retinenturque in aere, illis verò, tanquam connaturali frigori aquæ remotis contrariis, statim forma naturalis aquæ, aquam ipsam ad nativum frigus & statum connaturalem reducit, quod etiam celerius efficit occasione densioris alicujus aeris circumstantis, vel alicujus substantiæ frigidæ subtilis, quæ fugit in æstate ab aere calido, sicut hyeme exhalationes calidæ fugiunt ab aere frigido ad Locum inferiorem, ubi sunt aquæ inclusæ in terra. Eadem causa est, quod specus subterraneæ æstate calidiores sint, hyeme frigidiores, unde Aristoteles dicit, hyemali Tempore Loca subterranea esse calidiora, quia frigus calorem eò adigit. Eadem etiam causa est, cur media aeris regio frigidior sit in æstate, quia videlicet tunc in ea detinentur subtiles aquæ substantiæ frigidæ, quæ fugiunt ab aere inferiore calido circa superficiem terræ, & à lumine per reverberationem, quæ major est in æstate, quam hyeme, quia provenit à Sole propinquiore, qui plus detinetur in nostro horizonte in æstate, quam in hyeme. Ventres hyeme calidiores sunt, quam æstate, quia frigus hyerno Tempore ambiens cutes & poros astringit, ut notat Galenus Loco citato. Et Aristoteles se. 2. probl. q. 29. & externas corporis partes comprimit, unde fit, ut Spiritus animales non ita facile exhalari possint, sed retenti interius, interiores corporis partes largius calefaciant. Inde etiam est, quod hyeme facilius, quam æstate digeratur, quod largiori illac, quam hæc habitantibus, Loca frigidiora, quam calidiora, Brœca spirante, quam alio vento, opus est.

Eadem ratio est de specubus.

Quare ventres sint calidiores.

XIV.

Explicatur quare Calx superfusa aqua incalescat.

Calx aqua superfusa incalescit, non tam per calorem virtualem, qui ab aqua excuscatatur, ut aliqui volunt, quam quia calidissimæ & siccissimæ exhalationes magnâ co-

piâ in poris calcis inclusæ, aquâ, quæ perfunditur, intra poros calcis subeunte condenfantur & comprimuntur, sicque & aquam, & partes calcis calefaciunt vehementius, calefactasque & rarefactas majorem faciunt Locum occupare, inde etiam fit, ut ipsa gleba calcis in partes disrumpatur, indeque magnâ exhalationum copiâ attollatur, quâ etiam, propter ipsarum exuperantiam, quæ meliori calce responderi solet, fit, ut supposita ligna ignem nonnquam concipiant, uti contigit Anno 1669, penes Viennam, ubi ex inundatione aquarum currus calcis succensus in tegrum horreum absumpsit.

Dices: Oleo, quantumvis frigidissimo

superfuso, non incalescit calx, quare ergo incalescit aqua etiam calidâ superfusa? Respondeo: Causam esse, quia oleum ob inditam sibi viscositatem & humiditatem facilius permeans omnes poros calcis, inclusas inibi exhalationes opprimi citius quam condenfantur. Aqua verò, etiam calidâ, condensat & comprimit exhalationes in poris, quæ unite & aquam, à qua condenfantur, & partes calcis calefaciunt.

Jonis in fornacibus magis accenditur

aquæ modicæ aspersione, quia convertit illam aquam in se, & sic magis augetur. Fabri vero ferrarii carbones aqua aspergunt, ne tam facile resolvantur in flammam, & sic magis durent. Humectati enim diutius igni resistunt, & in eadem virtute usui Fabrorum se conservant diutius. Atque hinc etiam redditur ratio, cur ignis ex viscosa materia generatus non tam extinguatur, quam alatur in aqua. Ratio enim est, quia ob viscositatem materiæ illius, aqua poros ignis subintrare non potest, sed tantum adheret materiæ ignis, cuius proinde actione convertitur in ignem, sicque auget ipsum. Aqua calidâ & tepidâ facilius congelatur, non ratione circumobstantis contrarii, sed, quia ratione caloris rarior est, & sic facilius patitur à contrario, & quia siccior est, quam frigida, quâ etiam de causa Brœca spirante, qui ventus maximè est siccus, maxime gelantur aquæ, flante autem vento humido, licet valde frigidus, non item, nisi forte ante ob calefactionem nativam humiditatem amiserit. Causa eadem est, cur aqua in grandinam concresecat; Nihil enim aliud est erando, quam pluvia congelata, ut ait Aristoteles 2. Met. c. 2. Et Plinius lib. 2. c. 60. grandis est imber, inquit, congelatus. Res calidæ Soli obiectæ aliquando non nihil refrigerantur, quia virtutem Solis extrahunt vapores calidi, qui intra eam existunt. Aqua nocturno frigore infrigidata, Solis radiis æstate aliquantulum obiecta fit nonnihil frigidior, quia humores aquæ intra poros vasis, quod continet aquam, inclusi, qui aere nocturno maximè fuerunt infrigidati, actione Solis ad interiores vasis detruduntur, sicque aquam frigidiorē reddunt, magis vel minus, prout magis, vel minus porosum fuerit vas. Unde si illa aqua noctu infrigidata in aliud vas transferatur, quod siccum sit, licet Solis radius exponatur, non magis infrigidabitur.

Aurora

Aurora Sole oriente frigidior aestate est, quia eo potissimum Tempore ros cadit de Caelo. Vapores enim modici tenues & subtiliter interdiu Solis calore attracti, eo absente per aliquod Tempus, indita sibi levitate ascendunt; Postquam verò ulterius ascendere, (quia propter paucitatem & subtilitatem facile amittunt calorem) non possunt aliquantisper consistere, donec infrigidentur, & eorum levitas remittatur. Tunc verò nocturno frigore in minimas guttas concretas lentè descendunt. Tum propter exiguam levitatem, quam habent, tum propter magnam copiam aeris illi resistentis, atque in his omnibus nox transiit, ubi verò Sol Horizontem ascendit & oritur, terræ appropinquat velocius, & sua præsentia aërem infrigidat, sicque eo Tempore aër frigidior sentitur. Quod autem ros in aestate, hoc hyeme facit pruina, quæ ipsa quoque nihil est aliud, quam vapor modicus & tenuis à Sole elevatus, qui in supremam aëris regionem evadere non potuit nocturno frigore congelatus. Unde non aliter inter se differunt ros & pruina, nisi quòd ut Plinius l. 2. c. 60. ait: Pruina fiat ex calido rore. Cùm autem nec in aestate ros, nec in hyeme pruina cadit, causa majoris frigoris in aurora est, quia calor causatus à Sole interdiu ob longiorem Solis absentiam à terra magis remittitur, & frigiditas à naturali virtute magis augetur. Quòd denique cubiculum Soli obversum si modice Solis radios per fenestram excipiat, evadat paulò frigidius est, quia Solis vi exhalationes calidæ ex eo extrahuntur, quibus extractis consequenter frigidior manet aër. Patet igitur ex dictis, quomodo per antiperistasin intendatur Qualitas, nec unquam necesse esse, concedere in hujusmodi alterationibus agere in seipsam. Hac de actione per antiperistasin. Sic igitur

QUAESTIO VIII.

De intensione qualitatum per Reflexionem.

I. Progreddior ad explicandam intensiōem qualitatum, quæ fit per reflexionem; Vel potius causam, à qua provenit effectivè talis qualitatis intensio. Ex dictis enim, & ex experientia constat, qualitates quasdam cum in certa corpora impingunt, reflecti; Ut species visibiles à speculo ad oculum, imago Soni, vel Echo à Loco concavo aut flexuoso ad aures, lumen à corpore opaco, idque tanto magis, quanto id magis opacum & tersum est. Unde aer, si omninò purus est, nihil Luminis reverberat, vitrum nonnihil, Crystallus & alii quidam lapides paulò plus, omnium maximè Metalla expolita. Constat etiam experientia, per reflexiones quasdam qualitates intendi, sic enim cùm Sol directè calefacit aërem & terram, calor aeris, intenditur ex reflexione terræ, & Lumen aeris ex reflexione speculi.

II. Observandum tamen: Qualitates hujusmodi dici reflecti, non quasi ea cum proprietate reflectantur, quæ pila reflectitur allisa corpori & duro & denso; Neque accidens

migrare de subiecto in subiectum naturaliter potest, sed quatenus ratione corporis objecti, à quo impediuntur, ne se diffundant ulterius, iterum versùs agens, à quo procedunt, diffunduntur, quæ diffusio Metaphysica reflexio. Qualitatis dicitur propterea, quòd eà ratione reverti videatur ad principium, à quo procedit, ut pila parieti allisa ad projicientem revertitur. Est autem hujusmodi reflexio, vel directà, quæ nimirum per eandem lineam reflectitur qualitas versùs agens, à quo producta est: Vel obliqua, quæ non per lineam rectam, sed obliquam: Difficultas ergò est, quænam causa sit intensiōis & augmenti hujusmodi qualitatis, quæ crescit per reflexionem? Ad quam difficultatem

Dico: Quando qualitas crescit per reflexionem directam, causa illius intensiōis est illud agens, quòd eam directè produxit, parique ratione, quando per reflexionem obliquam.

III. Causa reflexiōis est agens principale.

Prima pars probatur: Quia cùm illius intensiōis causam esse necesse sit, ea erit vel ipsa qualitas, quæ intenditur; Vel species intentionales ab illa dimanantes; Vel corpus ulteriorem diffusionem per lineam rectam impediens; Vel denique agens, quòd directè produxit eandem qualitatem; Quæ enim alia causa particularis assignari possit, non apparet. Non ipsa qualitas primò, quia qualitas limilis alteri in gradu & multitudine formæ agere non potest in illam, & consequenter nec intendere illam, ut patet ex dictis: Ergò multò minus poterit intendere seipsam. Deinde quia gradus, per quos augetur illa qualitas per reflexionem, perfectiores sunt iis, quos antè habet: Ergò cùm imperfectius non possit producere id, quòd est perfectius, intendi non poterit à se ipsa. Nec valet, quòd aliqui respondent, qualitatem esse causam suæ dispositionis, ut Instrumentum agentis, à quo primùm est producta. Cùm Instrumentum semper sit diversæ rationis ab effectu, qui per Instrumentum producit, & ab agente, cujus est Instrumentum; Qualitas autem directè & reflectè producta sunt ejusdem speciei, cùm una intendat alteram. Non species intentionales, quòd iisdem argumentis confutatur, uti prima sententia præced. quaestione. Non corpus impediens ulteriorem diffusionem qualitatis: Tum, quia nulla adfertur ratio, cur illi corpori tribuenda sit hujusmodi intensio per reflexionem. Tum, quia nil videtur absurdius, quam, ut aliquod corpus opacum nullam penitus in se lucem habens, imò & incapax lucis, Lumen à luminoso productam intendat: Ergò causa intensiōis hujusmodi qualitatis per reflexionem erit ipsum agens, à quo primùm producta fuit. Confirmatur ex D. in. 2. d. 13. q. 11. asserente: Si obstaculum esset agens effectivum reflexiōis, nunquam reflexio fieret obliquè, & secundum lineam determinatè oppositam lineæ incidentiæ; Quia omne agens agit, inquit, Sphæricè, vel Semisphæricè, si ex una parte impediatur: Ergò obstaculum per Lumen receptum deberet ubique reflectere, hâc ratione probatur; obstaculum in nullo casu effectivè concurrere, unde solum est conditio necessariò sequi-